

Verdikt soudu EU ohrožuje i jaderné elektrárny v Česku

Rozsudek týkající se plynovodu Opal dal nový argument odpůrcům jádra, varují právníci. Česko jim bude muset více naslouchat.

Postavit novou elektrárnu nebo opravit starou bude v Evropě těžší než dřív. Může za to nedávný rozsudek Tribunálu Soudního dvora EU týkající se plynovodu OPAL. Tribunál zcela nově vyložil obecnou zásadu solidarity zakotvenou v základní smlouvě o Evropské unii.

Členské státy tak teď budou muset při plánování energetických projektů důkladněji zkoumat, co chtějí jejich sousedé. A případně jim kompenzovat újmy. To by podle některých právníků mohlo zastavit nebo zdržet nejen výstavbu energetických sítí, ale třeba i jaderných elektráren.

Případ plynovodu OPAL

Plynovodem se nejvyšší soudní instance EU zabývala na popud Polska. To se obávalo, že by ho Rusko, s nímž má dlouhodobě napjaté vztahy, mohlo odstříhnout od svého plynu. Moskva by tak učinila rozšířením kapacity plynovodu OPAL. Ten vede německým vnitrozemím od baltského pobřeží až na hranice s Českem. OPAL je napojen na plynovod Nord Stream, jenž po dně Baltského moře dopravuje ruský plyn do Evropy. Ruský plynárenský kolos Gazprom by za pomoci plynovodu OPAL mohl snáze přesměrovat dodávky, a vyhnout se tak přepravě plynu přes území Ukrajiny do Polska.

U evropského soudu Polsko uspělo. Soudci zrušili rozhodnutí Evropské komise, které před třemi lety rozšíření plynovodu OPAL povolilo. Nebylo z něj zřejmé, že se námitkami Polska vůči plynovodu zabývala. To odporuje právě principu solidarity, tedy tomu, že při klíčových rozhodnutích v energetice musí úřady zohlednit zájmy všech členských zemí.

Ač se původní rozsudek týkal jen plynu, jeho dopad je mnohem větší. „*Zásada energetické solidarity se dá použít na všechna odvětví energetiky, včetně výstavby elektráren,*“ varuje Erik Kolan, partner advokátní kanceláře Glatzová & Co. specializující se na energetické právo.

V Česku se přitom znovu rozbíhá plán na výstavbu nových jaderných reaktorů. „*Intenzivně a průběžně připravujeme výstavbu nového bloku Jaderné elektrárny Dukovany. A během dalších pěti let se musí otevřít diskuse nad dalšími bloky v Temelíně,*“ uvedl ministr průmyslu a obchodu Karel Havlíček. Bez nových jaderných reaktorů se Česko neobejde, jinak by podle nejnovější studie provozovatele elektrických sítí ČEPS od roku 2030 muselo začít elektřinu dovážet ze zahraničí.

Jenže některé státy EU v čele s Německem a Rakouskem výstavbu nových jaderných elektráren z bezpečnostních důvodů odmítají. Nové využití zásady solidarity, jež otevřel evropský soud, jim dává do rukou silný argument, který by proti výstavbě reaktorů v Česku

mohly použít. „Můžou to vnímat jako porušení solidarity, když v Česku postavíme zdroj energie, který se okolním státům nelíbí,“ upozorňuje specialista na energetické právo z advokátní kanceláře bpv Braun Partners Marc Müller.

V boji proti jaderné energetice se přitom podle něj mohou země jako Německo nebo Rakousko opřít o další ustanovení základní evropské smlouvy. „Píše se v ní, že členské státy mají podporovat energetickou účinnost, jakož i rozvoj nových a obnovitelných zdrojů. A jaderná elektrárna není považovaná ani za obnovitelný, ale ani co do technologie za nový zdroj energie,“ dodává Müller.

Kdo rozhodne o osudu jádra

S protiargumenty ostatních členských zemí se bude muset vypořádat každý úřad, který bude do povolování stavby elektrárny mluvit. Třeba i ten stavební při rozhodování o udělení stavebního povolení. Očekává se ale, že po novém nástroji obrany sáhnou odpůrci jaderné energie mnohem dříve. "Odpůrci jaderné energie nepochybně argument solidarity použijí již v politické diskusi a v rámci žádosti Česka o schválení veřejné podpory pro ČEZ, která má jaderné reaktory stavět," vysvětluje Kolan z Glatzová & Co.

To sice nemusí přímo znamenat, že Česko žádnou jadernou elektrárnu nepostaví, bude ale muset mnohem opatrněji než dříve přistupovat k postojům jiných členských zemí. Zvýší to nároky na posouzení a hodnocení projektů a komunikaci s ostatními zeměmi. Každý předkladatel projektu, ale i úřad, který bude o plánované energetické výstavbě rozhodovat, bude muset důkladně argumentovat, proč pozitivní vlivy zamýšlené elektrárny převažují.

Podle Kolana bude ve prospěch Česka hrát například to, že EU si bez jaderných zdrojů energetickou soběstačnost ještě dlouho nezajistí. Česko by také mohlo nabídnout svým sousedům kompenzace. Ty by mohly mít například podobu garancí dodávek elektřiny k sousedům, naznačil Energetický regulační úřad.

Pokud by Česko v budoucnu uvažovalo o stavbě nové uhelné elektrárny, pak by se podle expertů nabízelo její osazení nejmodernějšími a nejdražšími filtry. "Emise by musely být skoro nula, aby bylo možné elektrárnu postavit," upozorňuje Müller z bpv Braun Partners. To by podle něj stavbu elektráren na uhlí zkomplikovalo ještě více, než je tomu s ohledem na solidaritu zřejmě u těch jaderných. Nehledě na to, že mraky zplodin ze spalování uhlí mohou zasáhnout mnohem více států.

Dopady rozsudku se už zabývá i ministerstvo průmyslu a obchodu. Z taktických důvodů ale o jeho využití mlčí. Rozsudek by přitom mohl v jiných oblastech energetiky Česku naopak pomoci. Argumentovat by jím teoreticky stát mohl také při řešení přetoků elektřiny z německých větrných elektráren do Česka, které v minulosti několikrát ohrozily stabilitu tuzemské energetické sítě.

„Kdy a jaké konkrétní argumenty by se mohly použít, není vhodné před vlastním použitím sdělovat, protože pak by se minuly účinkem,“ uvedla mluvčí ministerstva průmyslu Štěpánka Filipová. Rozsudek už analyzují i právníci společnosti ČEPS, správce energetické infrastruktury. První závěry analýz představí během dvou týdnů.

Překvapivé rozhodnutí

Ustanovení o solidaritě, na němž případ stojí, je ve smlouvě o fungování Evropské unie už roky. Zatím ale nebyl jeho význam nijak přelomový. Jeho nové využití, které v září naznačil evropský soud, překvapilo. „Všichni si mysleli, že to ustanovení je čistě politickým prohlášením, v němž se obecně říká: *Budeme spolu, budeme si pomáhat, když třeba nepoteče plyn,*“ říká Marc Müller. To, že by se mohlo vztahovat na veškerá rozhodnutí v energetice, se podle něj přehlíželo. Rozsudek evropského soudu otevřel precedens, pod jehož tlakem se to bude muset změnit.

Zdroj: Anopress IT, Hospodářské noviny, 30.10.2019